

Litere și albine sau despre „mortișoară“

Irina Petraș

ION POP

LITERE ȘI
ALBINE

Limes, 2010

Elegiile crepusculare ale lui Ion Pop, senine și ofensive, mi-au adus în minte cuvântul îngânat de Cioran cu gândul ultim la țara sa depărtată: „mortișoară”. Un diminutiv surdinizând spaima și propunând rimări ameliorante cu *viețișoara* Ruxandrei Cesereanu, de pildă. „Fermecător poet al dansului printre groase infolii” (Florin Mugur), Ion

Pop își publică cea de-a opta carte de poeme: *Litere și albine* (Editura Limes, Cluj-Napoca, 2010, 90 pagini). *Propunere pentru o fântână* (1966), *Biata mea cumințenie* (1969), *Gramatică târzie* (1977), *Soarele și uitarea* (1985), *Amânarea generală* (1990), *Descoperirea ochiului* (2002), *Elegii în ofensivă* (2003) sunt pașii de dans ai Poetului secundând, încă de la început, îndeletnicirile exacte și riguroase ale Criticului de poezie, într-o conviețuire pașnică și reciproc avantajoasă adesea adusă în discuție de el însuși ori de comentatorii operei. Orgoliul unei existențe geometrized înalt între vrafuri de cărți este subminat discret, dar constant de ecouri ale efemerului, ale impreciziei: „Un vânt uimit trecea din când în când / prin existența mea gramaticală”. „Îndepărtata, mătașoasa rumoare”, „lentele adieri prin vocale” sunt invadate periodic, chiar ritmic, așa spune, de „insolubila sare a realului”. Oglindindu-se una în cealaltă, cele două priviri promit de fiecare dată o lectură care-și subordonează, deopotrivă, finețea cutremurată a unei stări și tăietura neșovăielnică a unui concept. În sensuri dintre cele mai variate și mai subtile, viața sa printre cărți este o mereu reluată descriere a unei bătălii fără învinși și fără învingători: *poezia contra literaturii* (vezi subtitlul cărții sale despre Gellu Naum – 2001). Decupând „particularul / cel dulce, atât de dulce la gust”, alături de „harnici, pricepuți filologi [ce] pun virgule între greieri”, știe, o vreme, că „puține vorbe mari mai poți rosti / fără să te rănești”, dar jocul cu moartea e încă *joc*: „Și mi-a fost drag o clipă / să pâlpâi / în nesfârșire”.

Cele trei cicluri ale volumului *Litere și albine* – *Ritmuri și zgomote*, *Forum*, *Litere și albine* – celebrează sacadat „împrăștierea” presimțită în *Elegii*:

„Împrăștierea va veni doar ceva mai târziu, / ca o destindere, / ca o subtilă analiză a Textului, ușor deconstructivistă, / ca o frumoasă, tandră copilărie regăsită / după atâtea constrângeri și stavile / ale marelui, unic Sens”. *Elegiile în ofensivă* promiteau din titlu o contracarare a efectului de cataclism al morții ca blazon destinal. Ele *atacau*, încăpățânându-se să nu accepte pur și simplu, să riposteze cu eleganță și cu ținută. Detaliile biografice se încărcau, de o aproape insuportabilă manieră, cu un mesaj extrem de personalizant, ținând violent Cititorul, fiecare cititor în parte, în chiar *moalele* privirii sale, căci versul înceta a fi *destăinuire*, devenind *mărturie* și, cumva, chiar *manifest*. Îmbrâncit de Pythia până în pragul *dintre*, se vindeca de miopia existențială și de risipa încătineretii („Câtă răvășire era, era / prin primăveri, prin acele / zile cu-mpărășiate seve / pe tobe verzi, răsunând / până în inimă!”) și descria limita ultimă: „Cât de ciudat! Pe când simțeam că tocmai se pregătește / să cadă din trupul meu subțiat / marea picătură de sânge, / eu citeam o carte despre *Limitele interpretării*, / în loc să mă gândesc, / cum mult mai firesc ar fi fost, / la limitele Textului.” Viața ca text limitat dicta culorile elegiilor, iar spectrul atroce al morții, mereu prezent, în fine vizibil, era relansatorul mirabil al melodiei subtextuale, hipotextuale. Căderea din verb descria, în fond, intrarea iminentă în prelunga tăcere. Iar cântecul (elegiile) era, inevitabil, un preludiu care, paradoxal, nu se încheia o dată cu ultimul acord al volumului. El este încă, indefinit și înfiorat.

Am revenit pe scurt asupra înfiorărilor din *Elegii* fiindcă noul volum mai face un pas, unul memorabil, luându-le în mod evident ca punct (sau contrapunct) de *plecare*. Dacă e să-i cred pe psihologi, și-i cred cu argumente ale experienței personale, odată cu înaintarea în vârstă sporește atenția pe care o acorzi semnelor mărunte ale viului: „O, Doamne, să fii obosit, / ca să poți descoperi că ești viu”. Acestea sunt deopotrivă sursă a încrederii în încă persistența propriei vieți, dar și pilde ale destrămării/risipirii/împrăștierii, ca regulă firească a lumii mari și mici: „Când te văd zburând încotro, unde, / cu povara ta mică și dulce pe picioarele auriu, / firavă, parcă temându-te, rătăcită, – / iată, chiar acum te-ai izbit de fereastră mea, / și încerci să-ți revii, poate-amețită, lăsându-te-n voia / unei la fel de firave adieri, – / mă încearcă un fel de teamă. / Nu pentru tine, ci pentru mine, / printre atâtea baroce variațiuni, – / încotro, unde, cum, până când –, / către tainicul Hexagon”; „Las și eu / în juru-mi un fel de zumzet, urmez și eu / tot felul de zigzaguri, mă risipesc / în vorbe, vorbe, / flecărind despre mine / ca în Bacovia”. Noile poeme oscilează între privirea ațintită asupra unor astfel de „polenuri” („și, iată, sunt plin de polenuri / ca un poet tradiționalist / de la 1900”), înregistrând cele mai firave înmuguriri („E Aprilie, au înflorit / piersicii, prunii, caișii, / mâine și merii vor înflori”; „Și parcă simt și eu deschizându-mi-se / două-trei corole”), o atenție vătuită la mersul lumii („Iar veacul înaintează, înaintați. // Eu, unul, / sunt, totuși, un pic obosit și trist, / fac un pas alături. / Încep să am o vârstă. Dar încă aud, / pe când, foarte singur, / cobor niște trepte”) dimpreună 41

cu efortul, ironizat tandru, de a ține pasul („Ion Pop, / cum găfâie repede, alergând, / cum moare încet, surâzând, / cum citește, scrie, / vorbește singur”). Dar mai ales transcrie în stanțe frânte, amar-ironice durerea, urletul, singurătatea, oboseala: „Cum, din nebăgare de seamă, / încep să urlu / de durere, în toiul cântecului”; „Mă gândesc la tine, Nichita, / acum, când simt / că și în mine / s-a cam învechit urletul. / sunt un biet om / care moare încet / printre atâtea chermeze și dănțuiri. // Și că uneori, chiar prea des, / îmi pare că / până și tandrețea / a devenit doar o formă a oboselii”; „mă gândesc cu tandrețe la ziua / când albe mâini uimite / mă vor aduna, poate, ciob cu ciob, / refăcându-mi zâmbetul, privirea, / și melancolia de-acum. / Vor avea nevoie / de multă, foarte multă răbdare / și de nu mai puțină imaginație. / Și aproape de tot ce mai trebuie / pentru o Înviere”. Extenuarea energiei vitale poate fi degustată cu delicii de cel care, de-acum, știe: „Întins, încă, în hamacul cu ochiuri rare, / sunt și bucuros și trist, – / bucuria mea e a păianjenului ce crede că / și-a-ntins plasa / în care va cădea Marea Muscă, / tristețea mea-i a muștei celei mici, / beată de-arginturi mai înainte / de-a fi mâncată”. Adierea din vocale și-a pierdut sim-fonia, e doar zvon al unui prezent aproape paralel, căci lucrurile importante se petrec acum în zona îmblânzită a „mortișoarei”: „...Și-ți pare că auzi un fel de vuiet, / un fel de mârâit întunecat, / de huiduieli și de fluierături, / un fel de chicoteli, / un fel de râsete înfundate. // Undeva, – e aproape sigur – / se petrec Fapte”. Referință ultimă, Bacovia: „Da, Bacovia. Chiar așa. / Și cerul. Frumos, / pur și simplu, / e cerul, – / senin sau mânios. / Și toate Profețiile / îndeplinite. // Și Timpul”. Poetul se pregătește să intre în poemul exemplar: „Vine, ea, // și distanța // de la care // morții pot fi // citiți // ca niște poeme”.